

DEWON

POCZĄTEK: 419,2 mln lat temu

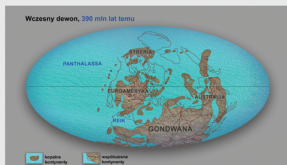
KONIEC: 358,9 mln lat temu

Wyznaczenie dewonu było rezultatem długiej debaty, w której wzięło udział wielu XIX-wiecznych europejskich geologów. Ostatecznie w 1839 roku sir Roderick Murchison i Adam Sedgwick ustanowili nowy okres, któremu nadali nazwę pochodząca od hrabstwa Devonshire, gdzie znaleźli najlepsze wówczas odślonięcia skał z tego okresu.

PALEOGEOGRAFIA

We wczesnym dewonie nastąpiły ostatnie fazy formowania się Laurosji (Euroameryki). W wyniku erozji nowych łańcuchów górskich, tzw. kaledonidów, powstało dużo materiału skalnego, który osadzał się w obniżeniach śródgórskich, a także był transportowany rzekami do mórz.

Laurosja i Gondwana zaczęły zbliżać się do siebie, zamykając znajdujące się pomiędzy nimi oceany Paleotetydy i Reik.

KLIMAT

Klimat dewonu był ciepły i suchy, a różnica temperatur pomiędzy równikiem a biegunami stosunkowo niewielka. Pod koniec dewonu nastąpiło krótkie, ale rozległe zlodowacenie.

ROZWÓJ ŚWIATA ŻYWEGO

RAFY

W morzach dewonu intensywnie rozwijały się rafy tworzące największe budowle rafowe w całej historii Ziemi. Budowane były głównie przez głony kalcyfikujące oraz stromatoporoidy, w mniejszym stopniu zaś przez koralowce.

ERA RYB

W dewonie nastąpił wielki wzrost różnorodności ryb, szczególnie tych posiadających szkielet: ryb pancernych i chrzęstnoszkieletowych. Liczne były również ryby mięśniopłetwe, z których wyewoluowały pierwsze kręgowce lądowe.

KRĘGOWCE NA LĄDZIE

Najstarsze znane ślady czworonogów na świecie pochodzą sprzed 390 mln lat z Gór Świętokrzyskich. Zwierzęta te prawdopodobnie mierzyły do 2 metrów długości i posiadały kończyny z przynajmniej sześcioma palcami.

ZIELONA REWOLUCJA

Na lądzie rozwijały się pierwsze skupiska roślin przypominające lasy. Niektóre gatunki osiągały wysokość nawet 30 metrów. Głębokie systemy korzeniowe stabilizowały grunt, a produkowane przez rośliny związki organiczne powodowały szybsze wietrzenie chemiczne skał. Intensywnie rozwijająca się roślinność pochłaniała ogromne ilości dwutlenku węgla czego skutkiem był spadek ilości tego gazu i wzrost ilości tlenu w atmosferze, co doprowadziło w późnym dewonie do zmian klimatu i w efekcie do zlodowacenia.

WIELKIE WYMIERANIE

Zlodowacenie oraz zmiana chemizmu wód mórz i oceanów spowodowana wymywaniem z lądów produktów wietrzenia oraz substancji organicznych przez rzeki, spowodowało zmiany w środowisku, których konsekwencją było wymarcie wielu grup zwierząt. Zniknęły liczne gatunki ramienionogów, trylobitów, graptolitów i ryb, w tym większość bezszkieletowców i wszystkie ryby pancerne.

Czy wiesz, że...

W dewonie żył największy znany na Ziemi stawonóg – wielkorak *Jaekelopterus*, który osiągał długość ponad 2,5 metra. Przedstawiony obok *Pterygotus* był niewiele mniejszy – mierzył również ponad 2 metry.

